

Marik Miklós, a legendás ismeretterjesztő

Még gyerekkoromból emlékszem egy televíziós ismeretterjesztő sorozatra, amelyben ő is szerepelt. Meglepődtem azon a lendületes és dinamikus beszéden, ahogyan előadott. Első hallásra és látásra kissé mulatságosnak hatott az előadásmódja. Tele volt tűzzel, heves gesztusai itt vannak most is a szemeim előtt.

Azután Kiepenheuer: A Nap című könyvében olvastam a nevét, majd a Modern csillagászati világbkép és A Vénusz és a Mars ostroma szerzőjét tisztelhettem benne.

Gimnazistaként hallhattam előadásait a TIT Stúdióban megtartott Szabadegyetem jóvoltából. Akkor jöttem rá, hogy az a tipikus „marikos” stílus a lelkéből fakad, és a tudomány iránti óriási lelkesedését mutatja. Sok-sok humoros megjegyzéssel kísérte mondandóját.

1977-ben kerültem az ELTE TTK-ra, mint matematika-fizika szakos hallgató. Mivel gyerekkori álmom volt a csillagász diploma megszerzése, ezért már az első évtől kezdve jártam az ő kurzusára – Bevezetés a csillagászatba címmel tartotta. Itt is ugyanazzal a lendülettel és lelkesedéssel beszélt, mint a nagyközönségnek tartott előadásain, de a hasonlatai már emelt szintűek voltak az egyetemi épület előadójában. Partnerként kezelt bennünket.

Néhány hallgató mosolygott és nevetett az előadói stílusa miatt. Így történt, hogy az egyik előadás alatt elszakadt nála a cérna, és a vigyorgó „kollégát” kiküldte a teremből. Az illetőt soha többet nem láttuk...

Az egyik előadása után megkerestem a szobájában, és elmondtam neki, hogy csillagász szeretnék lenni. Felvilágosított, hogy kemény fába vágtam a fejszemet, mivel csak három embert lehet felvenni, és a második év végén felvételi vizsgát kell tenni. Érdeklődött az eddigi csillagász előéletemről. Mindent elmondtam. Nem szólt semmit, csak mosolygott.

Eljött a felvételi. 55-en (!) voltunk az írásbelin. Néhány nap múlva ballagtam az emeleten az előadó felé. Marik Miklós éppen a szobája felé tartott. Észrevettem. Maga az Orha? – kérdezte. Igen! Felvesszük! – majd bement a szobájába. Én akkor úgy éreztem magam, mint addig soha. Megkaptam a lehetőséget!

Bekopogtam hozzá, és elmondtam az érzéseimet, és azt, hogy az édesapám nem élhette meg ezt a mai napot. Szerintem ekkor döntött úgy, hogy a „szárnyai alá vesz”.

A tanszéki ajtóra kifüggesztette a hibás címzéseket. Most csak annyi jut eszembe, hogy „Csillagászati Tausrak”. Akkoriban minden évben megtartottuk a Csillagász Napot. Ezeken ő évről évre a sajtóban megjelent csillagászati sületlenségeket ismertette.

A szakdolgozatom szakértőjének kértem fel, így rendszeresen bejárhattam a szobájába, válogathattam a tanszéki könyvtár szakmai anyagaiból. A széke melletti üvegszekrény ajtajában egy megsárgult újságcikket láttam. A címe „A rögeszmés Marik” volt. Az írás nem róla, hanem egy csillagászat iránt elhivatott érdeklődőről szólt.

Ekkor már tegeződtünk. Ez számomra óriási megtiszteltetést jelentett. Nagyon sok segítséget kaptam tőle az asztrofizikai dol-

gozat elkészítéséhez. Itt éreztem az atyai törődését. Terelgetett, nyugtatott, kiváló tanácsokat adott, és egyre inkább barátként kezelt.

Egyébként ő mondta el a csillagász szakos hallgatók számára az asztrofizika elméleti ismereteit is. Itt is megnyilvánult a sajátos humora. Négy pí, az két csirke, kis ró, vagyis róka. Időnként eszébe jutott néhány vizsgázó, akik a vizsgakérdésekre nem adtak jó választ, ezeket felidézte. HRD-diagram, szupernovák, vagy a napfoltok periódusával kapcsolatban a lepke-diagram, érzékenyebb lelkületűeknek pillangó-diagram.

1982-ben vettem át a csillagász diplomát. 1986-ban újtjaink ismét találkoztak – a Föld és Ég szerkesztőségében, ahol ő szerkesztőbizottsági tag volt.

Véletlen szerencse folytán 1986 decemberében lehetőséget kaptam a Magyar Televízióban csillagászati ismeretterjesztésre. Néhány évvel később a TV-magiszter című heti műsorban tudtam számára szereplési lehetőséget teremteni. Így most már rendszeresen élvezhették a nézők az ő ismeretterjesztő kiselőadásait.

A Pónori Thewrewk Aurélról készült filmben (1994) nagy lelkesedéssel beszélt Aurél bácsi tanszéki munkájáról.

Sikerült vele egy exkluzív félórás műsort készítenem, amelyben a csillagászat legújabb eredményeiről volt szó.

1996 őszén volt egy 60%-os napfogyat-

kozás. Pizskés-tetőre mentünk a stábbal együtt. Ott nyilatkozott a napfogyatkozásokról: „Nincs még egy hely a világegyetemben, ahol ilyen szép napfogyatkozások lehet látni, mert a Hold 400-szor kisebb, mint a Nap, de a Nap 400-szor távolabb van. [...] A teljes napfogyatkozás olyan, mint amikor a szobában lekapcsolják a villanyt, hirtelen lesz sötét.”

Együtt néztük végig az égi eseményt, és megbeszéltem vele, hogy a '99-es fogyatkozásnál főszerepet adok számára az élő közvetítés során, melynek Tihany lesz a centruma.

A Duna Televízió Heuréka című műsorában is volt lehetőségem arra, hogy megismerjek őt a határon túliak.

Az egyik alkalommal, az előzetes megbeszélés kapcsán meglátogattam a szobájában. Úgy ült a székén, mint a szárnyaszegett madár. Mi baj van – kérdeztem? Eltörtem a kezem. Miért nem mentél orvoshoz? Megvártalak!

Később szóba került a nyári szabadság. Említette, hogy Tenerifére mennek. Véletlenül mi is abban az időpontban terveztük az utat. Van ott egy kiváló napfizikai obszervatórium, remélem, hogy ott összefutunk – mondtam. Nem találkoztunk.

Miután hazajöttünk, kerestem a tanszéken. A portástól értesültem arról, hogy Miklós Tenerifén meghalt. Nem kaptam levegőt.

Este felhívtam a lakást, ahol a feleség megerősítette a szomorú hírt.

Másnap a Televízió Híradójában készítettem egy megemlékezést róla.

A Csillagvárosban írtam róla évekkel ezelőtt. Nemrég egy fiatal reagált a soraimra. Nagy tisztelettel idézte fel Marik Tanár Úr emlékét.

A minap az egyik, velem egyidős kollegina kérdezte tőlem, hogy ismertem-e őt, aki csodálatos előadásokat tartott a matematika-fizika tanár szakos hallgatóknak.

17 éve hunyt el. Hiányzik, nemcsak nekem. Második apám volt...

Orha Zoltán